

Vejledning om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur

September 2026

Vejledning om jordressourcens anvendelse til
dyrkning og natur

Denne vejledning er udarbejdet af Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og Vandmiljø i 2026

Foto: Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
© Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø

Ministeriet for Natur og Dyrevelfærd
Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
Nyropsgade 30
1780 København V
Tlf.: 33 95 80 00
E-mail: mail@lbst.dk
www.sgav.dk

ISBN ?

Indhold

1.	Indledning	4
1.1	Vejledningens målgruppe og formål	4
1.2	Lovgrundlag	4
1.3	Forhold til anden lovgivning.....	5
1.4	Vejledningens indhold og opbygning	5
1.5	Nyt siden sidst	5
2.	Arealer og personer omfattet af reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur	7
2.1	Arealer omfattet af reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur	7
2.2	Personer omfattet af reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur	7
3.	Anvendelsen af landbrugsjord til jordbrugsmæssige formål	8
3.1	Anvendelseskravet	8
3.2	Undtagelser for anvendelseskravet	9
4.	Rydningspligt	10
4.1	Formålet med rydningspligten	10
4.2	Rydningsmetode	10
4.3	Rydningsperiode	11
4.4	Undtagelser for rydningspligten	11
4.5	Rydningspligt og tilplantning	12
4.6	Rydningspligt, § 3-beskyttet natur og Natura 2000-områder	12
5.	Skovetablering.....	14
5.1	Skovetablering.....	14
5.2	Indberetning af skov	14
5.3	Skovplantning i områder, hvor skovplantning er uønsket	15
5.4	Klage over afgørelser om skovplantning i negativ-områder	15
5.5	Klage over afgørelser om skovplantning i beskyttede naturområder	16
5.6	Skovetablering og rydningspligten	16
6.	Halvkultuarealer eller udyrkede arealer med genopdykningsret	17
6.1	Formålet med genopdykningsret	17
6.2	Indberetning af genopdykningsret	17
6.3	Genopdykning	18
6.4	Klage over afgørelse om genopdykningsret	19
6.5	Hvornår betragtes et areal som genopdyrket?	19
6.6	1-årsreglen	19
7.	Andre former for natur fritaget for rydningspligten	21
7.1	Bestående natur	21
7.2	Etablering af andre former for natur	21
7.3	Anvendelse til dyrkningsmæssige formål igen	21
7.4	Forhold til skovetablering	22
7.5	Forhold til genopdykningsret	22
7.6	Klager over afgørelser om etablering af andre former for natur	22

1. Indledning

1.1 Vejledningens målgruppe og formål

Vejledning om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur henvender sig til jordbrugere, offentlige myndigheder og relevante interesseorganisationer. Reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur har betydning for den enkelte bruger af arealet i forhold til driften af de landbrugsjorder, som vedkommende ejer eller er bruger af. Reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur danner blandt andet rammerne for anvendelsen af landbrugsjorder, fordi reglerne fastslår, at de skal anvendes til jordbrugsmæssige formål. Jordbrugsmæssige formål skal her forstås som dyrknings- eller naturformål. Reglerne omfatter desuden rydningspligten, som indebærer, at arealer skal holdes fri for opvækst af træer og buske, der er mere end 5 år gamle. Rydningspligten gælder for alle arealer, der ikke var med beplantning, da jordressourcebekendtgørelsen første gang trådte i kraft den 1. september 2004. Herudover har jordbrugere muligheden for at etablere natur på landbrugsjorderne. De arealer, der er omfattet af reglerne, fremgår i denne vejlednings kapitel 2.1.

Vejledningen har også kommunerne som målgruppe, idet bestemmelserne i jordressourcebekendtgørelsen har betydning for kommunernes administration af anden lovgivning.

Det er Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø og kommunerne, der er administrerende myndigheder i forhold til reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur. Herudover er Landbrug & Fødevarer, samt hovedorganisationerne for Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet klageberettigede i sager vedrørende skovplantning i områder, hvor skovplantning er uønsket, og i sager vedrørende påbud udstedt for at sikre overholdelsen af bestemmelserne om rydningspligt.

1.2 Lovgrundlag

Bekendtgørelse nr. 60 af 19. januar 2023 om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur (jordressourcebekendtgørelsen) er udstedt i medfør af lov om drift af landbrugsjorder (driftsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1041 af den 10. juli 2023 om drift af landbrugsjorder. Formålet med driftsloven er at fremme en bæredygtig udvikling af driften af landbrugsjorder ved at forene hensynet til bevaring af produktionsgrundlaget med hensynet til bevaring af natur, miljø og landskabelige værdier.

1.3 Forhold til anden lovgivning

Jordressourcebekendtgørelsen har berøringsflader med anden lovgivning, navnlig lov om naturbeskyttelse (naturbeskyttelsesloven), lov om skove (skovloven), lov om planlægning (planloven) og lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), som bl.a. regulerer Natura 2000-områderne. Bestemmelserne i jordressourcebekendtgørelsen tilsidesætter ikke anden lovgivning eller regler udstedt i medfør af anden lov.

1.4 Vejledningens indhold og opbygning

Emne	§§ i driftsloven	§§ i jordressource-bekendtgørelsen	Afsnit i vejledning
Arealer og personer omfattet af bekendtgørelse	§ 3		Afsnit 2
Anvendelseskravet på landbrugsjorder	§§ 3 og 4	§§ 1 og 2	Afsnit 3
Rydningspligten	§ 5	§§ 3 og 4	Afsnit 4
Skovetablering	§ 5, stk. 3	§§ 5-7	Afsnit 5
Genopdykningsret	§ 6	§ 8	Afsnit 6
Anden natur	§ 7	§ 9	Afsnit 7
Kontrol mv. og straffebestemmelser	§§ 13, 18 og 19	§ 10	Afsnit 8

1.5 Nyt siden sidst

Reglerne i driftsloven og i jordressourcebekendtgørelsen er senest ændret i 2023. Vejledningen er i denne version udgivet i 2026 opdateret med konsekvensrettelser, uddybelse med eksempler, der i praksis har vist sig at kunne give anledning til misforståelser, og tilføjelse af nye supplerende afsnit. De væsentligste ændringer er foretaget i følgende afsnit:

I **afsnit 1.4 Vejledningens indhold og opbygning**, er der blevet rettet en fejl. Fejlen bestod i, at § 10 var angivet som hjemmelshenvisning i jordressourcebekendtgørelsen. Den korrekte hjemmel er § 8.

I **afsnit 3.1 Anvendelseskrav**, er naturskov ændret til uberørt skov. Årsagen til ændringen er, at naturskov ikke er et fast begreb, der dækker over uberørt skov.

I **afsnit 5.1 Skovetablering**, er det uddybet, at lavskov (for eksempel el, pil og poppel) skal stævnes for ikke at være omfattet af rydningspligten.

I **afsnit 5.3 Skovplantning i områder, hvor skovplantning er uønsket**, er der blevet rettet en fejl. Fejlen bestod i, at det af vejledningen kun fremgik, at kommunerne ikke har mulighed for at sætte betingelser i tilladelserne til skovrejsning i skov-negativområder. Afsnittet kan derfor have givet anledning til misforståelser om kommunernes praksis og er derfor ændret til, at kommunerne kan fastsætte vilkår i deres tilladelser, når kommunen giver dispensation fra forbuddet mod skovrejsning i områder, hvor skovtilplantning er uønsket, fordi der er tale om klassisk skønsnæssig afgørelse. Her gælder det forvaltningsretlige udgangspunkt, at der ikke uden udtrykkelig hjemmel i lovgivningen (eller stiltiende hjemmel) kan stilles bebyrdende vilkår for en begunstigende afgørelse. Det er imidlertid anerkendt i praksis, at en myndighed – i tilfælde, hvor der ellers ville være blevet givet et afslag – kan stille vilkår uden direkte ordlydshjemmel, hvis vilkåret er sagligt og relevant for afgørelsen. Dette forudsætter, at vilkåret forfølger et lovligt formål inden for lovens rammer. Derfor kan en kommune, inden for sit skøn, sætte vilkår for skovplantning i negativområder, hvis vilkårene er saglige og nødvendige for at opnå et lovligt formål inden for lovens rammer. Det er således ikke muligt at tilknytte et ellers sagligt vilkår, hvis ansøgeren efter fast praksis ville have kunnet få den ønskede tilladelse uden dette ekstra vilkår.

I **afsnit 6.2 Anmeldelse af genopdykningsret**, er der indsat et eksempel på den 4-ugers frist, som kommunerne har til at vurdere, om det indberettede areal er omfattet af § 3-beskyttelse. Det er tilføjet en tydeliggørelse af, at det er muligt at

indberette genopdykningsret på for eksempel en halv mark. Indberetningen skal tydeligt angive, hvilken del af arealet der ønskes genopdykningsret på, og der skal sendes kortmateriale til kommunen med en præcis angivelse og afgrænsning af det pågældende areal. Indberetningsblanketten kan fås hos kommunen eller Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, herunder på styrelsens [hjemmeside](#).

Feltkode ændret

I **afsnit 6.3 Genopdyrkning**, er det tydeliggjort, at det er muligt at indberette genopdyrkning på eksempelvis en halv mark. Inden et areal med ret til genopdyrkning genopdyrkes, skal kommunen underrettes, så kommunen kan sikre, at arealet er korrekt registreret i forhold til jordressourcebekendtgørelsens anvendelseskrav. Hvis genopdykningsretten kun ønskes udnyttet på for eksempel halvdelen af et areal, skal det tydeligt fremgå, hvilken del af arealet, der ønskes genopdyrket på, og der skal sendes kortmateriale ind med en præcis angivelse og afgrænsning. Fremgår det klar, hvilken del af arealet der genopdyrkes, vil kun den del af arealet være omfattet af genopdykningsretten, mens det resterende areal på marken ikke vil være omfattet af genopdykningsretten. Fremgår det ikke tilstrækkeligt klart, hvilken del af arealet der genopdyrkes, kan kommunen afvise indberetningen som følge af de manglende oplysninger. Indberetningen skal tydeligt angive, hvilken del af arealet der ønskes genopdyrket, og der skal sendes kortmateriale ind med en præcis angivelse og afgrænsning af det pågældende areal.

I **afsnit 6.5 Hvornår betragtes et areal som genopdyrket?** beskrives nogle af de aktiviteter, der betragtes som genopdyrkning på udyrkede arealer og halvkulturarealer. Vær opmærksom på, at driftsloven og jordressourcebekendtgørelsen ikke udspecificerer, hvilke aktiviteter der medfører, at genopdykningsretten bortfalder, og afsnittet derfor ikke er ment som en udtømmende liste over aktiviteter, der betragtes som genopdyrkning. Afsnittet er nyt siden sidst.

I **afsnit 6.6 1-årsreglen**, er der gjort opmærksom på, at der er forskel på genopdykningsretten og 1-årsreglen, der reguleres af forskellige regelsæt. Det er kun genopdykningsretten, der reguleres i jordressourcebekendtgørelsen, da 1-årsreglen reguleres i § 2 i naturtypebekendtgørelsen. Hensigten med ændringen er at tydeliggøre, at begreberne er forskellige og reguleres i hver deres regelsæt. Afsnittet er nyt siden sidst.

I **afsnit 7.2 Etablering af andre former for natur**, er definitionen af andre former for natur beskrevet og afgrænset, men da der som nævnt i afsnittet ikke findes et fast og entydigt begreb, vil det i konkrete tilfælde bero på kommunens skøn, om etableringen kan siges at være et naturareal, der ikke er i strid med anden lovgivning og i forhold til vedtagne og offentliggjorte planer i henhold til anden lovgivning. Afsnittet er nyt siden sidst.

2. Arealer og personer omfattet af reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur

2.1 Arealer omfattet af reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur

Reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur omfatter alle landbrugsjorder. De omfattede landbrugsjorder findes i landzonen noteret med landbrugspligt og jorder, der ikke er noteret – de såkaldte frijorder. I byzone- og sommerhusområder er landbrugsjorder noteret med landbrugspligt også omfattet af bekendtgørelsens bestemmelser.

Landbrugsjorder er ubebyggede og ubefæstede jorder, der kan anvendes til jordbrugsmæssige formål (se afsnit 3).

2.2 Personer omfattet af reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur

Den, der har ansvaret for den praktiske anvendelse eller drift af de landbrugsjorder, som er omfattet af driftsloven og jordressourcebekendtgørelsen, er forpligtet til at overholde reglerne. Som udgangspunkt gælder reglerne derfor ejeren, men ved eksempelvis bortforpagtning påhviler forpligtelserne i bekendtgørelsen forpagteren (brugeren). Den, der har ansvaret for den praktiske anvendelse af landbrugsjorden, uanset om det er ejer eller bruger, kaldes i det efterfølgende for jordbrugeren.

3. Anvendelsen af landbrugsjorder til jordbrugsmæssige formål

3.1 Anvendelseskravet

Landbrugsjorder skal på en forsvarlig jordbrugsmæssig måde anvendes til dyrknings- eller naturformål – også kaldet jordbrugsmæssige formål. "Forsvarlig jordbrugsmæssig" betyder, at der skal ske en forsvarlig og flersidig anvendelse af landbrugsjorderne under hensyntagen til både jordbrugsproduktion, natur, miljø og landskabelige værdier.

Landbrugsjorder skal anvendes til mindst ét af nedenstående jordbrugsmæssige formål:

- 🌾 **Dyrkning af ét- eller flerårige afgrøder**, herunder plantager og frugtbuske: juletræsproduktion og produktion af pyntegrønt i kort omdrift, produktion af frugt og bær, samt flerårige energiafgrøder af vedtypen (lavskov).
- 🌾 **Drift som halvkultur**. Halvkulturarealer opstår ved en ekstensiv drift i form af fortrinsvis græsning og/eller slæt. Halvkulturarealer fremstår derfor som lysåbne. På lysåbne arealer består vegetationen overvejende af lavtvoksende plantearter. Arealer, hvor driften gennem længere tid har været ekstensiv i form af græsning og/eller slæt, er typisk beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Hvis der ikke forekommer en ekstensiv drift på halvkulturarealerne, vil arealet med tiden gro til ved opvækst af træer og buske.
- 🌾 **Henliggen som udyrket og lysåbent areal**. På et udyrket areal er der ikke nogen form for drift. Det anses i denne sammenhæng som drift, hvis der foregår jordbehandling, såning, græsning, slæt eller anvendelse af arealet til udbringning af husdyrgødning, eller hvis arealet på lignende måde indgår i driften eller giver udbytte. Rydning af opvækst af træer og buske, herunder slåning, betragtes ikke som drift.
- 🌳 **Skov**. Som hovedregel anses et areal efter skovloven for at være skov, hvis det er bevokset med træer, som danner, eller inden for et rimeligt tidsrum ville danne, sluttet skov af højstammede træer, og hvis arealet er større end 0,5 ha og mere end 20 meter bredt. Ifølge jordressourcebekendtgørelsen behøver skov ikke at være etableret med henblik på skovbrug. Skov vurderes efter jordressourcebekendtgørelsen således ikke alene ud fra skovlovens skovbegreb. Urørt skov, vildtremiser, juletræsproduktion og produktion af pyntegrønt, der ikke er i kort omdrift, betragtes også som skov. I områder, hvor skovplantning ifølge en kommuneplan er uønsket, betragtes flerårige energiafgrøder, der høstes med længere mellemrum end 5 år, ligeledes som skov. En bevoksning større end 0,5 ha, som på grund af de topografiske forhold ikke udvikles til skov, betragtes som anden natur, hvis denne er anmeldt og godkendt af kommunen (se afsnit 7). Derudover anses registrerede småbiotoper i henhold til EU-lovgivningen heller ikke som skov (se afsnit 4.4.).
- 🌾 **Kulturtekniske foranstaltninger** som læhegn, grøfter, markveje og lignende. Læhegn er en sammenhængende beplantning af træer og buske med indtil 7 planterækker og en bredde, der ikke overstiger 10 meter. Læhegn nedsætter vindhastigheden over arealer, der anvendes eller ønskes anvendt til landbrug, frilandsgartneri, frugtplantage, planteskole og lignende. Levende hegn med det formål at fremme natur og landskabelige værdier hører også under denne kategori.

 Småbiotoper og småbeplantninger, der ikke er større end 1,0 ha. Ved småbiotoper forstås efter driftsloven små arealer, der fungerer som levesteder for vilde planter og dyr, og som i deres karakter adskiller sig fra de omgivende landbrugsjorder. Eksempler på småbiotoper er små arealer med buske, træer, levende hegn, sten- og jorddiger, vandhuller, skrænter, diger, tidligere mergelgrave og lignende.

Jordbrugere kan i et begrænset omfang udnytte forekomster i jorden til eget forbrug. Sådanne forekomster i jorden er typisk grus, sand, ler, eller mergel til anvendelse på jordbrugerens egen bedrift.

3.2 Undtagelser fra anvendelseskravet

Anvendelseskravet gælder ikke på alle landbrugsjorder omfattet af reglerne. Undtagelserne fra anvendelseskravet er bestemt af bl.a. landzone- og planlægningsbestemmelserne i planloven og af skovlovens regler om fredskovspligt.

Anvendelseskravet gælder derfor ikke på:

- Arealer, der ifølge en lokalplan eller en landzonetilladelse anvendes til ikke-jordbrugsmæssige formål, såsom arealer afsat til boligbyggeri og tekniske anlæg.
- Arealer med andre lovlige ikke-jordbrugsmæssige formål, såsom kirkegårde, skydebaner, arealer i tilknytning til lufthavne, forsvarrets øvelsестerræner, golfbaner og lignende.
- Fredskovspligtige arealer, herunder eksisterende samt nyetablerede lysåbne halvkulturarealer eller lysåbne udyrkede arealer med fredsskovpligt.
- Haver, der inklusiv bebyggelse er under 2 ha, samt haver eller parker, der pr. 1. september 2004 inklusiv bebyggelse havde et areal på 2 ha og derover.

Bestemmelserne om rydningspligt (se afsnit 4) og genopdykningsret (se afsnit 6) gælder ikke på landbrugsjorder, der ikke er omfattet af anvendelseskravet. Dette indebærer, at der for eksempel ikke er rydningspligt eller mulighed for at indberette et areal med genopdykningsret på lysåbne arealer med fredskovspligt.

Haver eller parker er tydeligt adskilt fra omkringliggende arealer oftest med en hæk, hegn, diger eller lignende linjefor-medede skel såsom en bæk eller kanal. Hvis en jordbruger ønsker at etablere en have på mere end 2 ha, kan Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø efter ansøgning tillade, at haven fritages for anvendelseskravet, uanset om haven er større end 2 ha. Nyetablering af haver i landzonen kræver en landzonetilladelse hos kommunen, idet der er tale om en ændring af permanent karakter af arealanvendelsen. Kommunerne administrerer planlovens landzonebestemmelser, hvorfor eventuelle spørgsmål herom skal rettes til kommunen.

Reglerne om etablering af skov- og andre former for natur gælder på alle landbrugsjorder omfattet af driftsloven og jordressourcebekendtgørelsen, uanset om landbrugsjorden er fritaget for anvendelseskravet.

4. Rydningspligt

4.1 Formålet med rydningspligten

Rydningspligten indebærer, at ejere eller brugere af landbrugsjorder, der er omfattet af anvendelseskravet, skal vedligeholde disse, så opvækst af træer og buske ikke er mere end 5 år gammel. Dermed er rydningspligten medvirkende til, at de arealer, der var lysåbne ved den første jordressourcebekendtgørelses ikrafttræden i september 2004, forbliver lysåbne.

Formålet med rydningspligten er at sikre, at landbrugsjorder holdes fri for opvækst af træer og buske. Dette er dels af hensyn til de lysåbne halvkulturarealer og dels af hensyn til, at udyrkede landbrugsjorder uden større besvær kan tages i drift. På halvkulturarealer, der typisk er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven, vil rydningspligten bidrage til at sikre en minimumsindsats for at bevare arealet lysåbent.

Rydningspligten er tænkt som en basal og enkel landskabelig plejeforpligtelse. Rydningen skal kunne udføres med almindeligt tilgængelige landbrugsmaskiner til fjernelse af træer og buske. Derfor er der også visse undtagelser for rydningspligten, når rydningspligten vil være uforholdsmæssig byrdefuld for den enkelte jordbruger – se uddybning i afsnit

[4.4](#).

Feltkode ændret

4.2 Rydningsmetode

Landbrugsjorder, der er omfattet af anvendelseskravet, skal vedligeholdes ved for eksempel slåning, slæt eller afgræsning. Vedligeholdelsen af landbrugsjorderne kan ske efter behov, men skal ske sådan, at opvækst af træer og buske ikke bliver mere end 5 år gammel.

Hvis der ikke foretages slæt eller slåning, eller marken ikke afgræsses igennem en længere periode, vil marken naturligt gro til med træer og buske. Dermed vil følgende arter af træer og buske typisk indvandre: pil, birk, el, ask, asp, ahorn, hyld, fyr, tjørn, slåen, glansbladet hæg, rynket rose og gyvel. Hastigheden og omfanget af tilgroningen afhænger dog af jordbundstype, terræn, hydrologi og klima samt afstand til frøkilden. Ved tilgroning med de nævnte træer og buske vil en maskinel rydning typisk være nødvendig. Hyppige rydninger hvert andet eller tredje år er umiddelbart mindre ressourcekrævende end mere omfattende engangsrydninger hvert femte år. Desuden vil hyppige rydninger begunstige græs- og urteopvækst, som er medvirkende til at hindre opvækst af træer og buske.

Hvis Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø meddeler et påbud med krav om rydning, skal rydningen kunne udføres med almindeligt tilgængelige landbrugsmaskiner til fjernelse af træer og buske, om nødvendigt tilgængelige hos en maskinstation eller et entreprenørfirma. På bedrifter, hvor der dyrkes juletræer og pyntegrønt, forudsættes det, at egentlige skovbrugsmaskiner er almindeligt tilgængelige. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø kan ikke påbyde, at en rydning skal foretages med håndbårne redskaber.

Rydningspligten indebærer ikke et krav om fjernelse af det ryddede vedmateriale.

4.3 Rydningsperiode

Det er kun visse perioder af året, hvor det er muligt at vedligeholde landbrugsjorderne med henblik på at opfylde rydningspligten. Dette skyldes hensynet til dyre- og plantelivet, og derfor er det kun muligt:

- ☞ at slå eller rydde i perioden 1. november til 31. marts, og
- ☞ at foretage høslæt i perioden 1. juli til 30. april.

På hedearealer beskyttet efter naturbeskyttelsesloven må der kun slås eller ryddes i perioden 1. august til 30. april, mens høslæt kun må finde sted i perioden 1. juli til 30. april.

Ekstensiv rydning med håndbårne redskaber kan foretages hele året rundt på alle typer arealer.

På arealer, der er omfattet af anden lovgivning, tilsagn om tilskud i medfør af anden lovgivning, aftale i medfør af anden lovgivning, servitut eller krav, der er pålagt i medfør af anden lovgivning, må der kun slås i de perioder, som er anført i den pågældende lovgivning m.v. De generelle rydningsperioder fastsat med henblik på at efterkomme rydningspligten gælder derfor ikke for disse arealer.

4.4 Undtagelser for rydningspligten

Bestående natur ved reglernes første ikrafttræden 1. september 2004 er undtaget rydningspligten. Det vil sige, at træer og buske og lignende, der er etableret før reglernes ikrafttræden, er fritaget fra rydningspligten. Desuden gælder rydningsforpligtelsen ikke hedevegetation af dværgbuske.

Nedenstående arealer er undtaget rydningspligten:

- ☞ *Arealer med flerårige afgrøder*, herunder plantager, frugtbuske og flerårige energiafgrøder af vedtypen.
- ☞ *Arealer med skov*. For at skov er undtaget rydningspligten, skal skovarealet være anmeldt til kommunen som skov (se afsnit 5). Hvis skovarealet ikke er godkendt hos kommunen efter bestemmelserne i jordressourcebekendtgørelsen, gælder rydningspligten på arealet.
- ☞ *Arealer med læhegn og lignende*, som er en kulturteknisk foranstaltning eller plantet med det formål at fremme natur- eller landskabelige værdier.
- ☞ *Arealer med småbiotoper*, jf. definitionen i afsnit 3, der består af træer og buske, samt småbeplantninger, begge arealtyper til og med 1,0 ha.
- ☞ *Arealer med småbiotoper*, jf. definitionen i afsnit 3, der består af træer og buske, samt småbeplantninger, begge arealtyper over 1,0 ha, hvis etableringen sker i henhold til en tilskudsordning eller et meddelt tilsagn, der fastsætter en arealstørrelse på over 1,0 ha.
- ☞ *Arealer med småbiotoper over 1,0 ha, der anvendes til opfyldelse af kravet om mindsteandel ikke-produktive elementer på en bedrifts samlede omdriftsareal efter bekendtgørelsen om konditionalitet*. Det er en forudsætning for at modtage grundbetaling og tilskud under bio-ordninger og visse andre ordninger, at landbrugeren opfylder en række obligatoriske konditionalitetsnormer gældende for alle bedrifter.
- ☞ *Arealer med solitære træer og buske*. Hvorvidt der er tale om solitære træer og buske, bestemmes ud fra en skønsmæssig vurdering af arealet som helhed. Vurderingen baseres på arealets øvrige beplantning, afstanden mellem de enkeltstående træer og buske samt arealets størrelse. Som tommelfingerregel er der tale om solitære træer og buske, hvis der ikke er mere end 100 træer og/eller buske pr. ha. Der er tale om en klynge af træer, hvis der står mere end 3 træer og/eller buske pr. 100 kvadratmeter. Klynger af træer kan ikke betragtes som solitære træer og buske.
- ☞ *Klitfredede arealer*. Klitfredede arealer ifølge naturbeskyttelsesloven er undtaget rydningspligten. Dermed

fjernes der ikke planter, der tjener til dæmpning af sandflugt.

- **Særligt våde arealer.** Da det ikke er muligt at foretage rydning med maskiner på særligt våde arealer, er disse arealer undtaget rydningspligten. Moser og lignende er derfor typisk undtaget rydningspligten. En eller flere frost- eller tørkeperioder i løbet af 5-årsperioden vil dog ofte gøre det muligt at rydde opvækst af træer og buske med maskiner uden risiko for fastkørsel.
- **Særligt stejle arealer.** Da det ikke er muligt at foretage rydning med maskiner på særligt stejle arealer, er disse arealer undtaget rydningspligten. Med moderne maskiner er det dog ofte muligt at køre på selv stejle arealer, hvis der køres vinkelret på det skrående areal. Det er derfor Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurdering, at skråninger med op til 12 graders hældning kan ryddes med maskiner. Kystskrænter og særligt stejle ådalssider er typisk undtaget rydningspligten.
- **Vanskeligt tilgængelige arealer.** Da det ikke er muligt at foretage rydning med maskiner på vanskeligt tilgængelige arealer, er disse arealer undtaget rydningspligten. Den jordbundsmaessige tilstand på arealet skal for eksempel være af en sådan beskaffenhed, at det ikke er muligt at rydde med maskiner. Øer og holme, hvor det ikke er muligt at komme til med maskiner, er undtaget rydningspligten.

Et areal må ikke være domineret af småbiotoper, småbeplantninger eller solitære træer og buske, så beplantningen til sammen gør, at arealet ikke længere fremstår lysåbent. Småbiotoper er fritliggende og adskiller sig fra de omkringliggende landbrugsjorder. Der er en flydende overgang fra én småbiotop over flere tætliggende småbiotoper til skov eller andre former for natur, der ikke er lysåbne. Et areal under tilgroning kan ikke undtages rydningspligten ved at betragte arealet som en mosaik af småbiotoper og solitære træer og buske. Småbiotoper, der er etableret og registeret i overensstemmelse med EU-reglerne, er undtaget fra rydningspligten.

Rydningspligten omfatter desuden ikke fredede arealer i henhold til naturbeskyttelsesloven, hvis rydningspligten er i uoverensstemmelse med fredningsbestemmelserne. Eksempler på fredninger, hvor rydningspligten ikke er forenelig med fredningsbestemmelserne, er, hvor fredningen skal sikre karakteristiske enebærkrat, egepur eller en særlig urteflora, som ikke tåler maskinel pleje med almindelige landbrugsmaskiner.

Hvis et areal er omfattet af anden lovgivning, tilsagn om tilskud i medfør af anden lovgivning, aftale i medfør af anden lovgivning, servitut eller krav, der er pålagt i medfør af anden lovgivning og rydningspligten er i uoverensstemmelse med vedligeholdelseskravene i tilsagnet, er arealet undtaget rydningspligten.

Ud over de ovenfor nævnte undtagelser er det muligt, at der for enkelte jordbrugere kan opstå situationer, hvor rydningspligten er særlig vanskelig at opfylde. I sådanne tilfælde er det for jordbrugeren muligt at søge om fritagelse for rydningspligten, hvorefter Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø træffer afgørelse om en eventuel særlig undtagelse fra rydningspligten. Ansøgning om fritagelse fra rydningspligten skal sendes til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

4.5 Rydningspligt og tilplantning

Rydningspligten gælder ikke kun på arealer med naturlig opvækst af træer og buske. Rydningspligten gælder også på landbrugsjorder, hvor der er foretaget tilplantning, der ikke er godkendt på grund af en manglende indberetning eller ansøgning herom hos kommunen (se afsnit 5 og 7).

4.6 Rydningspligt, § 3-beskyttet natur og Natura 2000-områder

Ifølge § 3 i naturbeskyttelsesloven må der ikke foretages tilstandsændringer på beskyttede naturtyper. Disse beskyttede naturtyper er bl.a. halvkulturarrealer som heder, strandenge, ferske enge og overdrev. I forhold til rydningspligten kan naturbeskyttelseslovens § 3 have betydning for mulighederne for at rydde arealet for træer og buske, idet en rydning på nogle beskyttede naturtyper i sig selv kan medføre en tilstandsændring. I de fleste tilfælde vil rydning af træer og buske dog have en positiv indvirkning på halvkulturarrealer.

Når Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø meddeler et påbud om overholdelse af rydningspligten, kan der kun stilles krav om maskinel rydning. Der kan ikke stilles krav om særlige rydningsmetoder eller krav om bjergning af det ryddede vedmateriale. Derfor vil nogle § 3-beskyttede naturtyper kunne påvirkes negativt i forbindelse med overholdelse af rydningspligten. Dette gælder eksempelvis på naturtyper, hvor en maskinel rydning vil påvirke naturtypens overfladestruktur

Feltkode ændret

Feltkode ændret

(jordbundsstruktur) og hydrologiforhold negativt.

En rydning, der ændrer naturtypens tilstand, vil kræve en dispensation hos kommunen. Hvis rydningen foretages på arealer, der er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven, og arealet derudover ligger i et Natura 2000-område, gælder en særlig restriktiv dispensationspraksis. Kan der ikke fås dispensation til at opfylde rydningsforpligtelsen, vil kommunerne ikke meddele påbud om rydning med det formål at overholde rydningspligten.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø og kommunen er de myndigheder, der administrerer naturbeskyttelsesloven. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø retter henvendelse til kommunen i sager om rydning på § 3-beskyttede naturarealer. Hvor der ikke er oprettet en sag hos Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, er det jordbrugerens ansvar at overholde naturbeskyttelsesloven. Derfor bør kommunen kontaktes i tvivlstilfælde.

På naturbeskyttede hedearealer gælder rydningspligten ikke for hedevegetation af dværgbuske som for eksempel lyng, blåbær, tyttebær og revling. Derimod er opvækst af andre træer og buske som for eksempel birk, bævreasp, gyvel, ene, eg og forskellige arter nåletræer omfattet af rydningspligten på naturbeskyttede heder.

5. Skovetablering

5.1 Skovetablering

Skovetablering kan foretages ved tilplantning, såning og selvsåning. Ved selvsåning forstås naturlig tilgroning, hvor træer og buske indvandrer på et areal og med tiden danner skov.

Efter skovlovens bestemmelser anses et areal som hovedregel for at være skov, hvis det er bevokset med træer, som danner eller inden for et rimeligt tidsrum vil danne sluttet skov af højstammede træer, og hvis skovarealet som hovedregel er større end 0,5 ha og mere end 20 meter bredt. Vurderingen baseres på et skøn over bevoksningsgrad og bevoksningstype. Ifølge jordressourcebekendtgørelsen behøver skov ikke at være etableret alene med henblik på skovbrug. Naturskov og vildtremiser større end 0,5 ha betragtes også som skov, uanset om bevoksningen er 20 meter bred. Småbiotoper, der er registreret i henhold til EU-lovgivningen, betragtes ikke som skov. Andre former for natur, som efter ansøgning er godkendt af kommunen, betragtes heller ikke som skov.

Dyrkning af pyntegrønt og juletræer i kort omdrift og dyrkning af flerårige energisafgrøder af vedtypen (lavskov) anses ikke som skovplantning, men som flerårige landbrugsafgrøder. Ved juletræer i kort omdrift forstås en produktion, hvor træerne fældes senest det 10. kalenderår efter udplantning af træerne på arealet eller senest det 14. år efter udsåning. Ved pyntegrønt i kort omdrift forstås en produktion, hvor træerne giver indtægt fra pyntegrønt. Hvis driften opgives, og der på arealet ikke længere dyrkes erhvervsmæssigt salg af juletræer og/eller pyntegrønt, vil arealet blive omfattet af rydningspligten og skal derfor indberettes som skov til kommunen for igen at blive fritaget fra rydningspligten.

Begrebet kort omdrift er dels udtryk for, at træerne fældes, før de er hugstmodne, og dels for perioden med rentable indtægtsmuligheder. Fakturaer kan dokumentere, om der er omsætning på arealer med produktion af pyntegrønt og juletræer.

Arealer med lavskov (for eksempel el, pil og poppel) anses som arealer med flerårige landbrugsafgrøder, hvis arealet fremstår i plantagemæssig stand og dyrkes med henblik på stævning. Hvis arealet ikke stævnes, eller hvis arealet fremstår som vildnis, kan arealet ikke anses som et areal med en landbrugsafgrøde, hvorved arealet skal indberettes som skov til kommunen for at undgå, at det bliver omfattet af rydningspligten. Se afsnit [5.2](#), om indberetning af skov.

5.2 Indberetning af skov

Forud for enhver skovetablering skal der sendes en indberetning om skovetableringen til kommunen. Det er vigtigt, at kommunen med indsendelsen af indberetningen får mulighed for at vurdere den påtænkte skovetableringsoverensstemmelse med kommuneplanens retningslinjer om skovetablering samt i henhold til anden lovgivning som for eksempel naturbeskyttelsesloven. En af kommunen godkendt indberetning om etablering af skov fritager arealet fra rydningspligten.

Derfor skal indberetningen indeholde oplysninger om den påtænkte skovs beliggenhed og udstrækning.

Anmeldelsesblanketten fås enten ved henvendelse hos kommunen eller på [Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøets hjemmeside](#).

Feltkode ændret

Hvis kommunen ikke inden 4 uger efter indberetningen har fremsendt en begrundet afvisning, kan skovetableringen påbegyndes. Er en indberetningen ikke udnyttet inden 5 år, bortfalder retten til skovetablering.

5.3 Skovplantning i områder, hvor skovplantning er uønsket

I områder, hvor skovplantning er uønsket ifølge en endeligt vedtaget og offentliggjort kommuneplan, må der ikke foretages skovplantning. Disse områder kaldes herefter negativ-områder.

Der er ikke forbud mod skov ved selvsåning i negativ-områder. Overholdes rydningspligten, vil skovetablering ved selvsåning dog ikke kunne forekomme, idet kun småbeplantninger og småbiotoper til og med 1,0 ha er undtaget bestemmelserne om rydningspligt og arealer over 0,5 ha, der efter godkendelse fra kommunen har ændret arealanvendelse til andre former for natur. Skovetablering ved selvsåning i negativ-områder kan kun ske ved indberetning til kommunen, som herefter vurderer, om der må etableres skov.

Forbuddet i negativ-områderne omfatter også dyrkning af energiafgrøder af vedtypen (lavskov), der høstes med længere mellemrum end hvert femte år. Dette betyder i praksis, at der i negativ-områder skal ansøges om tilladelse hos kommunen til dyrkning med henblik på produktion af energiafgrøder af vedtypen, når høsthorisonten er længere end 5 år.

Det er kommunen, som giver tilladelse til skovplantning eller til dyrkning af energiafgrøder, der høstes med længere mellemrum end hvert femte år i negative-områder. En tilladelse kræver, at der forud for tilplantningen indgives en ansøgning herom til kommunen. Med hensyn til dyrkning af energiafgrøder af vedtypen kan ansøgningen vente med at blive sendt til kommunen, indtil det ligger fast, at energiafgrøden ikke vil blive høstet, inden beplantningen er 5 år gammel.

Ansøgningsblanketten fås hos kommunen eller hos Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, herunder på styrelsens [hjemmeside](#).

Feltkode ændret

Ansøgningen til kommunen skal indeholde oplysninger om beliggenheden og udstrækningen af den påtænkte tilplantning. Desuden skal ansøgningen indeholde en begrundelse for ønsket om at etablere den påtænkte tilplantning. Kommunen har dermed et grundlag for at vurdere, om der skal gives tilladelse til tilplantning eller om hensynet, der ligger til grund for forbuddet, skal varetages.

I [Veiledning om Skovloven](#) står det nærmere beskrevet, hvornår det vil forekomme rimeligt at overveje at gøre et areal fredskovspligtigt, selvom det ligger i et negativ-område – læs mere herom i [Veiledning om Skovloven](#).

Feltkode ændret

Feltkode ændret

5.4 Klage over afgørelser om skovplantning i negativ-områder

Selvom driftsloven ikke direkte nævner, at kommunerne kan stille vilkår, når der gives tilladelse til skovplantning i negativ-områder, kan kommunerne dog gøre det ud fra deres almindelige forvaltningsretlige skønsbeføjelse.

Her gælder det forvaltningsretlige udgangspunkt, at der ikke uden udtrykkelig hjemmel i lovgivningen (eller stiltiende hjemmel) kan stilles bebyrdende vilkår for en begunstigende afgørelse. Det er imidlertid anerkendt i praksis, at en myndighed kan stille vilkår uden direkte ordlydshjemmel, hvis vilkåret er sagligt og relevant for afgørelsen. Dette forudsætter, at vilkåret forfølger et lovligt formål for eksempel med udgangspunkt i kommuneplanen eller retningslinjer for naturbeskyttelse, landskab m.v. Dette gør sig også gældende ved etablering af energiafgrøder af vedtypen, der høstes med længere mellemrum end hvert femte år. Derfor kan en kommune inden for sit skøn, sætte vilkår for skovplantning i negativ-områder, hvis vilkårene er saglige og nødvendige for at opnå et lovligt mål.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø er klageinstans for kommunale afgørelser vedrørende ansøgninger om tilladelse til skovplantning i negativ-områder. Ansøgeren kan derfor klage over en kommunal afgørelse til Styrelsen for

Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

De afgørelser, der kan klages over, er afslag på ansøgninger og afgørelser, der helt eller delvist er bebyrdende for ansøgeren. En afgørelse anses for helt eller delvist bebyrdende, hvis den indeholder vilkår eller pålægger ansøger forpligtelser, således at ansøgeren ikke får fuldt ud medhold i sin ansøgning.

Efter de almindelige forvaltningsretlige principper kan personer, der er direkte berørt af en afgørelse, også klage over en afgørelse. Herudover kan Landbrug & Fødevarer samt hovedorganisationerne for Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet påklage afgørelser. Udover ansøgeren skal kommunen derfor også sende sine afgørelser til de klageberettigede organisationer.

En klage skal være indgivet til kommunen senest 4 uger fra afgørelsen er meddelt ansøgeren eller de klageberettigede organisationer. Kommunen videresender klagen med kommunens bemærkninger til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

5.5 Klage over afgørelser om skovplantning i beskyttede naturområder

Kommunen kan også afvise skovplantning, hvis arealet er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven, eller hvis skovplantningen er i strid med hensyn i en Natura 2000-plan, jf. § 19 b i naturbeskyttelsesloven. Hvis en klageberettiget part ønsker at klage over spørgsmål vedrørende beskyttede naturområder efter naturbeskyttelsesloven, skal klagen sendes til kommunen, som videresender klagen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Klagefristen er 4 uger fra afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

5.6 Skovetablering og rydningspligten

Skovplantninger, der er etableret efter september 2004, og som ikke er godkendt af kommunen, er underlagt rydningspligten. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø kan derfor give påbud om rydning af etableret skov, der ikke er godkendt hos kommunen, idet en sådan beplantning ikke vil være lovliggjort efter bestemmelserne i jordressourcebekendtgørelsen. Når der er tale om tilplantning med henblik på etablering af skov, vil Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø ikke vente 5 år med at meddele et eventuelt påbud om rydning. Dette er bl.a. af hensyn til rydningsomkostningerne.

6. Halvkulturarealer eller udyrkede arealer med genopdyrkningsret

6.1 Formålet med genopdyrkningsret

Genopdyrkningsret er en anmeldeordning for arealer, der skal ligge udyrket hen eller drives ekstensivt som halvkultur. En godkendt indberetning giver mulighed for at genopdyrke arealet uden tidsmæssig begrænsning, uanset om arealet i den mellemliggende periode måtte have opnået en naturtilstand, der ellers ville betyde beskyttelse efter § 3 i naturbeskyttelsesloven.

Et ekstensivt drevet areal eller et udyrket areal kan efter en årrække opnå en naturtilstand, der medfører beskyttelse efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Det betyder i givet fald, at tilstanden på arealet ikke må ændres, hvorfor genopdyrkning heller ikke er mulig. Hidtil har denne beskyttelse typisk været undgået ved jævnlig jordbehandling for at forhindre dannelsen af en sådan § 3-naturtilstand. Med retten til genopdyrkning gøres det mere attraktivt at undlade jordbearbejdning på arealet til gavn for naturen. Arealer med genopdyrkningsret må kun drives som halvkultur ved græsning eller slæt eller være udyrkede.

Efter indberetning af et areal som halvkultur eller udyrket areal vil der kunne veksles mellem disse anvendelser, uden at det får indflydelse på retten til genopdyrkning.

Arealer med genopdyrkningsret er stadig omfattet af rydningspligten, så arealet ikke vokser til med træer og buske. Det er endvidere også muligt at fjerne uønsket plantevækst (som for eksempel bjørneklo eller anden ukrudt) uden, at det anses for genopdyrkning.

Formålet med anmeldelse af et omdriftsareal efter § 6 i loven er, at udyrkede omdriftsarealer eller arealer, som drives ekstensivt, ikke efter en årrække bliver omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven. Når et areal henligger, kan det efter en årrække udvikle en tilstand, der ville medføre, at arealet uden anmeldelse blev omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven. Anmeldelse af et omdriftsareal indebærer altså, at arealet på trods af ændret tilstand ikke vil blive omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven.

6.2 Indberetning af genopdyrkningsret

For at opnå genopdyrkningsret på et areal skal der på forhånd sendes en indberetning herom til kommunen. Der kan ikke gives ret til genopdyrkning på arealer, der allerede på indberetningstidspunktet er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven.

Alle typer af landbrugsjorder kan indberettes og behøver ikke på tidspunktet for indberetning at henligge udyrket eller drives ekstensivt. Indberetningen tilkendegiver intentionen om en fremtidig driftsform.

En indberetning til kommunen om genopdyrkningsret anses som en anmodning om at få oplyst arealets status efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Derfor skal indberetningen indeholde præcise oplysninger om det pågældende areals beliggenhed og udstrækning. Der må gerne indberettes for eksempel halvdelen af en mark. I sådanne tilfælde skal der sendes et kort ind med en nøjagtig angivelse og afgrænsning af det areal, der indberettes. Indberetningsblanketten fås hos kommunen eller Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, herunder på styrelsens [hjemmeside](#).

Feltkode ændret

Hvis kommunen ikke inden 4 uger efter modtagelse af indberetningen har fremsendt en begrundet afvisning, betragtes indberetningen som godkendt. Da indberetningen er en anmodning om at få arealets § 3-status oplyst, skal indberetningen behandles i overensstemmelse med beskyttelsesordningen i § 10, stk. 3, i bekendtgørelse om beskyttede naturtyper (naturtypebekendtgørelsen). Det vil sige, at 4-ugersfristen ikke gælder for arealer, der klart falder ind under § 3 i naturbeskyttelsesloven. Hvis kommunen inden udløbet af 4-ugersfristen har anmodet om yderligere oplysninger, regnes 4-ugersfristen først fra kommunens modtagelse af de ønskede oplysninger. Kommunen skal derefter afvise indberetningen, hvis det viser sig, at det indberettede areal eller dele heraf allerede var beskyttet efter naturbeskyttelsesloven på tidspunktet for indberetning.

Det er kun arealer, der ved anmeldelsen ikke er omfattet af § 3, der kan henlægges med ret til genopdyrkning. Det vil sige, at kommunerne allerede, ifølge gældende regler, ved indberetningen skal have vurderet arealets eventuelle § 3 tilstand.

6.3 Genopdyrkning

Inden et areal med ret til genopdyrkning genopdyrkes, skal kommunen underrettes, så kommunen kan sikre, at arealet er korrekt registreret i forhold til jordressourcebekendtgørelsens anvendelseskrav. Hvis genopdyrkningsretten kun ønskes udnyttet på for eksempel halvdelen af et areal, skal det tydeligt fremgå, hvilken del af arealet der ønskes genopdyrket på, og der skal sendes kortmateriale ind med en præcis angivelse og afgrænsning. Fremgår det tilstrækkeligt, hvilken del af arealet der genopdyrkes, vil kun den del af arealet være omfattet af genopdyrkningsretten, mens det resterende areal på marken ikke er omfattet af genopdyrkningsretten. Fremgår det ikke tilstrækkeligt klart, hvilken del af arealet der genopdyrkes, kan kommunen afvise indberetningen som følge af de manglende oplysninger.

Hvis arealet er underlagt en Natura 2000-plan, er der en særlig pligt til at indberette aktiviteter, der fremgår af naturbeskyttelseslovens bilag 2, jf. § 19 b i naturbeskyttelsesloven. Sådanne aktiviteter kan for eksempel være driftsændringer som ophør med græsning eller høslæt. Indberetningen af bilag 2-aktiviteter skal ske til kommunen.

Selvom genopdyrkningsretten er permanent, ophører den, når arealet er blevet genopdyrket. Hvis det genopdyrkede areal på et senere tidspunkt igen ønskes henlagt med ret til genopdyrkning, skal det ske efter samme kriterier som ved den første indberetning. Det betyder, at kommunalbestyrelsen igen skal tage stilling til, om arealet på det pågældende tidspunkt opfylder kriterierne for en § 3-beskyttelse, eller om det kan indberettes med genopdyrkningsret. Opfylder arealet kriterierne for en § 3-beskyttelse efter naturbeskyttelsesloven, vil der gives afslag på indberetningen af genopdyrkningsret.

I forhold til samspillet mellem genopdyrkningsret og bekendtgørelse om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt (artsfredningsbekendtgørelsen), kan der ske det, at der på et areal, indberettet med genopdyrkningsret, forekommer fredede arter, nævnt i bilagene til artsfredningsbekendtgørelsen, eller som er beskyttet af EU's habitatdirektiv, de såkaldte bilag IV-arter. Arterne kan være indvandrede på arealet, for eksempel padder (bilag IV- art) eller etableret, for eksempel orkidéer. En genopdyrkning af et areal, hvorpå der forekommer fredede arter, vil på trods af genopdyrkningsretten kun kunne ske under hensyntagen til de fredede arter, idet disse ikke forsætligt må beskadiges eller fjernes fra deres levested. Arternes levesteder må heller ikke forstyrres eller ødelægges. Etablering af for eksempel orkidéer kræver meget særlige levevilkår, hvorfor det ikke vil være almindeligt, at disse etableres på et areal med

genopdyrkningsret. Man kan forvente, at etablering/indvandring af fredede arter i de fleste tilfælde vil ske på mindre afgrænsede områder af et anmeldt areal og ofte i udkanten af arealet i tilknytning til andre områder, hvorpå der allerede forefindes fredede arter. Jordbrugere vil derfor i de fleste tilfælde kunne opdyrke det anmeldte areal igen under hensyntagen til det område, hvorpå der måtte have indfundet sig fredede arter. Læs evt. mere om de beskyttede arter på Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø [hjemmeside](#).

Feltkode ændret

6.4 Klage over afgørelse om genopdyrkningsret

Klager over afgørelser vedrørende genopdyrkningsret eller § 3 i naturbeskyttelsesloven eller vedrørende en Natura 2000-plan, jf. § 19 b i naturbeskyttelsesloven, skal sendes til kommunen. Kommunen videregiver klagen med sine bemærkninger til den relevante myndighed. Klagefristen er 4 uger fra den dag, hvor afgørelsen er meddelt jordbrugeren.

6.5 Hvornår betragtes et areal som genopdyrket?

Ved genopdyrkning forstås foruden pløjning også anden form for jordbearbejdning som for eksempel anlæggelse af vildtstriber eller etablering af blomsterbrak. Driftsloven og jordressourcebekendtgørelsen udspecificerer dog ikke, hvilke øvrige aktiviteter der medfører, at genopdyrkningsretten bortfalder.

Dette afsnit indeholder derfor ikke en udtømmende liste over aktiviteter, der betragtes som genopdyrkning. Om en aktivitet er at betragte som genopdyrkning, må efter omstændighederne afgøres konkret. Det er kommunen, der laver en vurdering af, om der i det konkrete tilfælde er tale om en genopdyrkning, som kræver forudgående underretning af kommunen.

Udyrkede arealer er landbrugsjorder, hvor der ikke foregår nogen form for drift. Det anses som drift, hvis der foregår høst af afgrøde, jordbehandling, såning, græsning, slæt og gødning, eller hvis arealet på anden lignende måde indgår i driften eller giver udbytte.

Kalkning og brug af sprøjtemidler til brug for klargøring af et udyrket areal til dyrkning er aktiviteter, der betragtes som intensiv produktion, og er derfor ikke forenelige med praksis på et udyrket areal, hvis arealet skal bevare status som udyrket areal.

Bekæmpelse med sprøjtning af invasive arter som for eksempel kæmpebjørneklo på udyrkede arealer kan dog foretages uden det anses for genopdyrkning. Sprøjtningen i forbindelse med lovpligtig bekæmpelse af invasive arter sker ikke som led i drift eller med henblik på at øge udbyttet.

Halvkulturarealer er landbrugsjorder, som er lysåbne og har en naturtilstand, der kræver en ekstensiv landbrugsdrift for at kunne opretholde denne tilstand. Betegnelsen bruges oftest om de lysåbne naturtyper, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, og som omfatter heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og overdrev. Den nødvendige ekstensive drift til bevaring af disse naturtyper er fortrinsvis græsning og slæt.

Kalkning og brug af sprøjtemidler til brug for klargøring af et halvkulturareal til dyrkning er aktiviteter, der betragtes som intensiv produktion, og er derfor ikke forenelige med praksis på et udyrket areal, hvis arealet skal bevare status som halvkultur.

Bekæmpelse med sprøjtning af invasive arter som for eksempel kæmpebjørneklo på halvkulturarealer kan dog foretages, uden det anses for genopdyrkning. Sprøjtningen i forbindelse med lovpligtig bekæmpelse af invasive arter sker ikke som led i drift eller med henblik på at øge udbyttet.

6.6 1-årsreglen

Der findes en anden regel om genopdyrkningsret, som kaldes 1-årsreglen, og der skal derfor sondres mellem genopdyrkningsretten og 1-årsreglen, 1-årsreglen følger af § 2 i bekendtgørelse nr. 695 af 3. juni 2023 om beskyttede naturtyper ([naturtypebekendtgørelsen](#)).

Feltkode ændret

1-årsreglen indebærer, at søer, moser og lignende, heder, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev, der er dannet, fordi der efter aftale med en offentlig myndighed i en nærmere angiven periode er gennemført en særlig driftsform på et areal, herunder braklægnings og/eller pleje af dette, er undtaget fra bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3, medmindre andet er bestemt i aftalen. Undtagelsen gælder indtil et år efter aftaleperiodens udløb.

1-årsreglen efter naturtypebekendtgørelsen medfører, at man indtil 1 år efter aftalen med den offentlige myndighed er ophørt, har mulighed for at inddrage arealerne i dyrkning igen, uanset at arealerne på grund af indgåelse af aftalen er kommet til at opfylde kriterierne for § 3-beskyttelse efter naturbeskyttelsesloven.

Landbruger har op til et år ('1-årsreglen') efter endt aftale med offentlig myndighed til at bringe arealet ind i landbrugsdriften igen, før det eventuelt bliver omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Indgås der aftale med en offentlig myndighed om pleje af et areal, der er omfattet af bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3, kan den tidligere udnyttelse af arealet genoptages efter aftaleperiodens udløb, medmindre andet er bestemt i aftalen. Genoptagelsen skal ske senest et år efter aftaleperiodens udløb.

Naturtypebekendtgørelsens § 2, stk. 1, omhandler situationer, hvor en beskyttet naturtype er opstået på et areal som følge af en bestemt driftsform efter aftale med en offentlig myndighed. Det er kommunerne, der er administrerende myndighed ift. afgørelsen af, om en konkret ordning er omfattet af 1-årsreglen.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har fremhævet, at aftaler med offentlige myndigheder, der er omfattet af naturtypebekendtgørelsens § 2, stk. 1, typisk er aftaler, som har hjemmel i naturbeskyttelseslovens kap. 8, eller bekendtgørelse om tilskud til miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger. Tidligere muligheder for indgåelse af MVJ-aftaler (tilskudsordningen Miljøvenlige Jordbrugsforanstaltninger) er i dag udløbet og afløst af andre tilskudsordninger med lignende formål. Om 1-årsreglen finder anvendelse for disse ordninger, afhænger af om betingelserne nedenfor er opfyldt.

Naturtypebekendtgørelsens § 2 opstiller således tre betingelser, som alle skal være opfyldte for, at 1-årsreglen finder anvendelse:

- Den § 3-beskyttede natur skal være opstået på arealet som følge af, at arealet har indgået i den pågældende ordning.
- Ordningen skal pålægge en bestemt driftsform på arealet.
- Arealet skal være omfattet af kravet om en bestemt driftsform i en nærmere angiven periode.

Genopdykningsretten har ikke indflydelse på 1-årsreglen. Da 1-årsreglen reguleres i anden lov (naturbeskyttelsesloven) og bekendtgørelse (naturtypebekendtgørelsen), behandles reglen ikke nærmere i denne vejledning.

7. Andre former for natur fritaget for rydningspligten

Begrebet andre former for natur dækker over anden natur end skov og lysåbne halvkulturrealer, eksempelvis arealer med buske, krat, træer eller kombinationer heraf.

7.1 Bestående natur

Arealer med natur, der var etableret ved driftslovens ikrafttræden den 1. september 2004, som ikke kan anvendes til dyrkningsmæssige formål, kan fortsat opretholdes uden at være underlagt rydningspligten. Bliver et sådant areal ryddet, vil rydningspligten dog efterfølgende være gældende på arealet.

7.2 Etablering af andre former for natur

Det er ifølge bestemmelserne i jordressourcebekendtgørelsen muligt at ændre arealanvendelsen fra dyrkningsmæssige formål til andre former for natur (naturformål).

Andre former for natur (naturformål) skal forstås som naturligt hjemmehørende plantearter, men der er ikke fastsat et entydigt begreb herfor. Det omfatter vegetation, som normalt vil opfattes som faldende ind i landskabet som et naturelement, men ikke eksotiske eller fremmedartede plantearter. I det konkrete tilfælde vil det bero på kommunens konkrete skøn. Det er ikke afgørende for definitionen af et naturareal, om der er høj eller lav vegetation, eller om der er ekstensiv drift eller ingen drift. Mængden af vegetation har heller ikke betydning. Definitionen har betydning i forhold til driftslovens § 7 og de naturarealer, der allerede er undtaget fra rydningspligten.

Når beplantningsarealet er over 0,5 ha, skal arealet inden tilplantning indberettes til kommunen. Indberetningen skal indeholde oplysninger om beliggenhed og udstrækning af det berørte areal. Kommunen bruger indberetningen til at vurdere, om beplantningen er i strid med anden lovgivning. Anden lovgivning er i denne sammenhæng særligt naturbeskyttelsesloven. Desuden vurderer kommunen indberetningen i forhold til vedtagne og offentliggjorte planer i henhold til anden lovgivning.

Rydningspligten bortfalder på arealet ved en af kommunen godkendt indberetning om etablering af andre former for natur.

7.3 Anvendelse til dyrkningsmæssige formål igen

Arealer, hvor der er etableret andre former for natur, kan til enhver tid anvendes til dyrkningsmæssige formål igen. Dog må dette ikke ske, hvis det er i strid med anden lovgivning.

Hvorvidt ændringen af arealanvendelse er i strid med anden lovgivning, kan afklares ved at kontakte kommunen, og det er således jordbrugerens eget ansvar ikke at overtræde anden lov og regler.

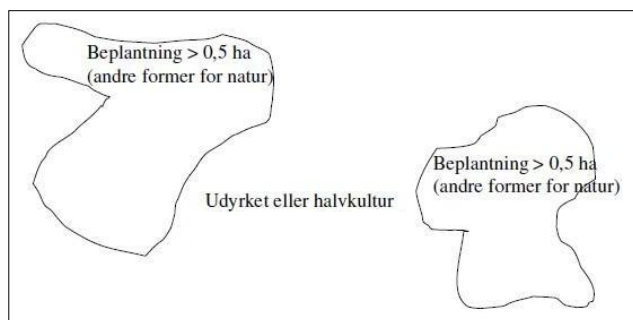
7.4 Forhold til skovetablering

Idet et areal anses som skov, hvis det er bevokset med træer, som danner eller inden for et rimeligt tidsrum vil danne sluttet skov af højstammede træer, kan kommunen afvise en indberetning om etablering af andre former for natur, hvis kommunen vurderer, at udfaldet af tilplantningen vil blive skov. Denne vurdering sker bl.a. ud fra valget af skovtræsarter og beplantningstætheden af disse skovtræsarter.

7.5 Forhold til genopdyrkningsret

Der kan ikke indberettes andre former for natur på et areal, hvor der også er indberettet og opnået genopdyrkningsret. Dette skyldes, at arealer med andre former for natur er fritaget fra rydningspligten, mens arealer med genopdyrkningsret er underlagt rydningspligten.

Dog kan de to ordninger kombineres således, at arealer med beplantning på over 0,5 ha er indberettet som andre former for natur, og de omkringliggende arealer er indberettet med genopdyrkningsret. Dermed kan et større areal bestå af sammenhængende områder, hvor der er genopdyrkningsret, og øer af beplantninger på over 0,5 ha indberettet som andre former for natur (se figur).

7.6 Klager over afgørelser om etablering af andre former for natur

Klager over kommunale afgørelser om etablering af andre former for natur, som ikke vedrører naturbeskyttelsesloven, skal sendes til kommunen. Kommunen videregiver klagen med kommunens bemærkninger til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø. Klagefristen er 4 uger fra den dag, hvor afgørelsen er meddelt jordbruger.

Klager, der vedrører § 3 i naturbeskyttelsesloven eller en Natura 2000-plan, jf. § 19 b i naturbeskyttelsesloven, skal sendes til kommunen. Kommunen videregiver klagen med kommunens bemærkninger til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Vejledning om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur

Styrelsen for Grøn
Arealomlægning og Vandmiljø
Nyropsgade 30
1780 København V

www.sgav.dk